

selje viditi te sela in po njih sprehajati se. Kaj nek napravljaja jih ptujcom tako ljube? To izvira odtod, ker švajcarske vasi večidel so vse drugačne od naših. Pri nas namreč vasi so večidel tako zanemarjene, nesnažne in neprijetne, da se človeku gabi, ko va-nje stopi. Vidi namreč hiše na kupu eno pri drugi, nekatere na pol dodelane; ulice so ozke, gerbaste, nesnažne; če je suho vreme, polne prahu, če dežuje, polne blata in mokrote; po njih gonijo se prešiči ali rogovilijo krave in voli; pred vsako hišo skorej je kup gnoja, ki mnogokrat do okenj sega; med in za hišami raztreseno sem ter tje je kamenje, lesovje in mnoga šara, ali leži pa gnije celó gnjusobna merhovina. Tu pa tam so zelene in smerdljive mlake, po katerih plavajo race al regljajo žabe. Da po takih nesnažnih krajih tudi zrak za dihanje je sila neprijeten in zdravju škodljiv, je menda lahko verjeti. Recite, dragi bravci, ali ne nahajamo vsega tega po večjem delu slovenskih vasi?

Nasproti v Švajcu, kako vse drugače pa prijetno je tam! Kmečke hiše so lepe, snažne pa lične, kakor da bi jih bil bukvo vez naredil; ločene so ena od druge, lepo so zidane ali pa močne iz lesa narejene, posebno so okna čedne in velike, in skorej povsod previdene z lepimi zagrinjali, če lih priprostim; ulice so široke, suhe in čedne, ter imajo potrebne jarke na stranéh. Nikjer in nikoli ni viditi gnoja na ulicah, ampak hranijo ga na dvorišču, zadaj za hišo, da popotnik, stopivši v vas, nič gerdega ne vidi.

Kar pa švajcarske vasi posebno prijetne dela, je, da malokdaj je kako prebivališče viditi, ktero bi zadaj ne imelo sadovnjaka, lepo oskerbljenega in polnega žlanih drevés; pred vsako hišo in hišico je pa gotovo majhen vertič ali cvetnjak. Tam kjer slovenski kmet svoje gnojnišče napravljaja, vé švajcarski kmet nekaj prostora si prihraniti za cvetlice, in ko bi nič družega ne mogel, napravi poleg stanovališča svojega saj ozko gredico, v ktero kake cvetice posadi; od spomladi do pozne jeseni ne bo nikoli brez cvetlic. In švajcarski kmet je kmet kakor naš kmet, je tudi pridni kmet; ima terdo in toliko delati kolikor naš slovenski; verh tega pa, ker občine (soseske) se gibljejo v Švajcu bolj prosto kot drugej, ima on tudi mnogo opravljati v občinskih zadevah; in švajcarski kmet ni zanikern v rečéh, ktere zadevajo blagor občine (soseske) njegove, temoč udeležuje se mnogih javnih oprav in zborov, v katerih se posvečujejo sosesčani za občne potrebe.

Švajcarski kmet tudi ne ostaja pri starih šegah; on je marljiv, prebira gospodarske bukve in časopise, — on napreduje. Posebno ljubi pa on hišo čedno znotraj in zvonaj, tedaj ima še vedno časa dovelj za lepe in prijetne stvari, ko je bil potrebne poskerbel. V hiši, v hlevih, na dvorišču, v skednji — povsod se vidi, da je ljubav do čednosti in rednosti ondi domá; posebno pa kažejo to lepi vertiči pred hišami ali poleg ceste, — vertiči, ki so tako majhni, da so komaj vredni tega imena, ako bi ne bili polni cvetlic. Naj pa nikdo ne misli, da Švajcar zavolj ljubave do cvetlic nepotrebnih stroškov si nalaga, — tega nikdar ne; švajcarski kmet je varičen, prav varičen. Če, postavimo, na živinsk somenj gré, ne potrosi ne vinarja nepotrebno; on se tam ne vpijani, ter ne pride na pol živina domú; on gospodari z vsim natanko in previdno, ter ne izdaja dnarja kakor tam, kjer je neobhodno potrebno, — za cvetlice tudi ne. On pa ni len, ter gré več ur deleč tje, kjer vé, da v svoj vertič bi utegnil kaj lepega zastonj dobiti, kakšno gomolje ali seme prijetnih cvetlic. Sadijo pa sejejo njegovi otroci, posebno hčere njegove, — pridne in cveteče, ktere se vedejo po cvetnjaku, da je veselje gledati jih. (Konec sledí.)

Slovanski popotnik.

* Na Dunaji je prišel na svetlo pregled vsih v letu 1854 v našem cesarstvu na svetlo danih bukev in časnikov pod naslovom: „Bibliografisch-statistische Uebersicht der

Literatur des österr. Kaiserstaates vom 1. Jänner bis 31. December 1854. 2. Bericht. Erstattet im hohen Auftrage Sr. Exc. des Herrn Minister des Innern Freih. v. Bach, k. k. wirkl. geh. Rath &c., von Dr. Constant Wurzbach von Tannenberg. (Mit 57 Tabellen).

* Gosp. Ivan Kukuljevič je izdal v Zagrebu prvi zvezek večjega dela svojega pod naslovom: „Stari pjesnici hrvatski“; obsega pesnike 15. stoletja, cena mu je 40 kr. sr.

* Mesca maja pridejo poljski igravci iz Krakove na Dunaj in bojo igrali v gledišu videnskem.

* V Belemgradu se pripravljajo ustanoviti kupčijsko in obertnijsko zbornico in pa národno banko po načinu dunajske.

* Nadepolni horvaški pisatelj Milan Dimitriev Bubanovič, rojen v Križevcu, je umerl še le 20 let star 27. jan. v Varaždinu. Horvaški in serbski časniki, posebno „Neven“ in „Svetovid“ so zgubili izverstnega podpornika, kteremu je slavni Ivan Kukuljevič sam v serčnem spisu v „Narod. Nov.“ položil spominek na prezgodni grob.

* Občehvaljeni česki časnik „Živa“ izhaja letos vsake kvatre v zvezkih po 6 pól.

* Arabski koledar Bache-a pravi, da navadne naše številke ali broji (cifre), ki smo jih dobili od Arabcov, je konec 12. stoletja tergovec Fiberacci iz Pize na Laškem, znan pod imenom Leonardo, iz svojega potovanja po severnem primorji Afrike domú na Laško prinesel, in ker so bile prostejšje in natanjčnije od vsih drugih poprej v Evropi znanih, so se iz tega tergovskega mesta kmalo razširile po svetu; Leonardo pa jih ne imenuje arabske, ampak indiške številke, ker Arabci ne sebi, ampak Hindom pripisujejo njih znajdbo. Ime cifra je arabske korenike, ki pomeni šteti, številiti, brojiti.

* Nedavnej je na Marskem neka ces. sodnija poslala županu v nemškem jeziku pisano povelje, naj okliče mlinarjem, da naj pridejo vsi napovedani dan v sodnijo; kdor ne pride, plača 30 krajc. kazni. Župan, ki ne zna nemško brati, prosi učitelja, naj mu prestavi ukaz v domači (česki) jezik; ta mu berž to stori, pa namest Müller (mlinarje) bere Mütter (matere), in tako tudi okliče župan sodniški ukaz. Prestrašene se podajo matere — mlade in stare — iz vse soseske napovedani dan k sodnii, — uradniki se čudijo, kaj ima to pomeniti, dokler se ne razreši pomota prestavljenega pisma.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Reke 6. marca. B. — Naše mesto se je polepšalo in povikšalo poslednje leta tako, da, kdor ga je vidil pred desetimi leti, pa ga sedaj vidi, se čudi. Velike hiše in široke ulice so lišp reškega mesta. Luka, v kateri je sedaj čez 20 velikih kupčijskih in čez 50 manjih ladij, je prostorna. Za novi terg Irmeni se dela iz ličnega kamenja vodnjak, kateri bo kaj lep; štirje velikani (giganti) bodo na ramah Njih veličanstvo cesarja Franc Jožefa nosili. Četert ure od mesta pa vsaki dan do 800 ljudi zida lepo in veliko poslopje, v katerem bo c. k. mornarska (nautiška) šola. V cesarski fabriki, kjer delajo tobak in cigare, ima vsak dan okoli 900 ljudi dela dosti. Pa od vsega tega drugičkrat kaj več, ker sem se namenil Reko „Novicam“ obširniše popisati *).

Iz Pole v Istri 4. marca. Razveseljuje nas že prijazno pomladansko vreme; po polji cvetó dišeče vijolice, bele in rumene cvetlice, in povsod cvetè že drevje. Lepšega časa v teh krajih si človek komaj želeti more. Up, da bomo imeli mir, nam je veliko skerbí odvzel, ker je že večidel živeža tako nizke cene, da si zdaj tudi revež pomaga. — Delo pri novem arsenalu napreduje; nova, lepa kosarna bo do prihodnje jeseni dovršena; njena sprednja stran,

*) Nam bo ljubo.

gotiško sestavljena, je kaj krasna. — Zadnje dni p. m. nas je obiskal poveljnik mornarstva N. V. nadvojvoda Ferdinand Maks; pripeljal je sabo ameriškega inženirja, kateri bo vodil ravnanje nove redne ladije. Ta ladija se bo začela delati koj po veliki noči; 25. t. m. bo postavljeno podladje. Pri ti priložnosti bo tu velika slovesnost, ker avstrijska država morda ni še imela tako velikega broda, kakor bo nova ladija; imela bo tri odeve in pol, in prva redna ladija bo, ki je bila domá narejena. K osnovanju podladja (Kiellegung) bodo prišli sem naš presvitli cesar Franc Jožef, stari cesar Ferdinand in veliko druge gospode.

Sedaj pa še nekaj čudnega. V Barbanu blizu reke Reše imajo šolo, in učitelj dobiva v dnarjih na leto 250 fl. Malo je sicer, pa vendar je nekaj. Ker pa v šolo hodi le malo otrok, se Barbančanom škoda zdí, da bi se učitelju dajalo to plačilo, tedaj so sklenili šolo zapreti. Za gotovo vam povedati zamorem, da je že bila neka komisija tam pa tam in da je prosila za dovoljenje ali saj za pomoč k dovoljenju, da bi se šola zaperla. Ker v Istri ni bilo mogoče tega doseči, se bo podala ta komisija po veliki noči v Terst k deželnemu poglavarstvu in bo prosila, naj se Barbančanom dovoli v témi — brez šole biti!! Prepričani smo, da taka prošnja ne bo uslišana. Učitelju, ki mladino podučuje v za življenje potrebnih znanostih, je škoda dajati 250 fl. na leto, — komisija pa, koja se klata o ti zadevi okoli, sme popivati iz tega dnarja! Ali ni to čudno? Možje bistrega uma in milega serca, kateri v tisti okolici bivate in katerim vam je znano, da ljudska šola je s keršanskim naukom vred prva in potrebna podlaga omike človeške, stopite krepko v bran takemu početju!

Pri ti priložnosti prosimo gosp. Šubica na Dunaji, naj bi nam še kakošno pismice v natoroznanstvu po „Novicah“ pisal; saj natora je knjiga stvarjenja in bukve stvarjenja vsak človek rad prebira.

Iz Ljubljane. V sredo je bil mesečni zbor muzejnega društva, v katerem je gosp. prof. dr. Miteis razlagal moč galvaniške elektrike in potem kazal, kako razkroja vodo in solí in užiga oglje, da gori svetlo itd. Gosp. kustos Dežman je vremenstvo nam popisal preteklih dveh mescev (januarja in februarja) v Ljubljani, iz kterega smo zvedili, da pretekli mesec je bila gorkota v Ljubljani za eno stopnjo in 3 desetinke višja od navadne v tem mescu (+ 0. 3⁰), zato ker je malo snega bilo; ponoči je bilo skor skoz in skoz merzlo, podnevi bi bilo gorko bilo, ako bi ne bila burja večidel pihala. Deževnih dni je bilo 5, sneženih 3. Nenavadna gorkota je zbudila pod milim nebom ljubljanske okolice do konca februarja čez 30 evtlie iz zimskega spanja, pa morebiti še več. — V četrtek popoldne je bil občni zbor zgodovinskega društva. Važniši pomenki in sklepi tega zbora, v katerem se je snidilo čez 30 družbenikov, so bili sledeči: Pervi četrtek vsacega mesca bojo vprihodnji mesečni zbori; — društvo bo vis. c. k. ministerstvu nauka predložilo prošnjo, naj bi velelo, da bi se povestnica krajske dežele na tukajšni gimnazii obširniše razlagala; pri ti priliki se je sprožila spet potreba knjižice, koja bi obsegala povestnico domačo; morebiti se je bota gosp. fajn. Hicinger in gosp. dr. Klun lotila; — gosp. dr. H. Costa je govoril o Valvazorji in zlasti o zlatih njegovih bukvah „Ehredes Herzogthums Krain“; — gosp. Hicinger je razložil čertice zgodovine krajske pod rimskim gospodstvom in v srednjem veku, oziraje se sosebnost na zemljopisne meje krajske dežele pod Rimci, ker le iz teh bi se dalo za povestnico srednjega veka kaj bolj gotovega dognati; — gosp. kustos Dežman je razodel nektore rimske napise na spominkih, ki so bili najdeni v černomeljski okolici, in pa napis nekega kamna nad grajšinskim hramom v Vinicah ob Kolpi, na katerem je letna številka 1556 pisana tudi z glagolitiškimi pismenkami.

Novičar iz raznih krajev.

Dunajski časnik „Wien. Zeit.“ je razglasil te dni pismo, s katerim je gosp. minister bogočastja in nauka povabil 25. jan. vse gosp. škofe našega cesarstva, naj se snidejo drugo nedeljo po veliki noči na Dunaji v zbor, ki se bo posvetoval zastran postav, ktere izvirajo iz nove zaveze (konkordata), ki jo je avstrijska vlada sklenila s sv. očetom papežem. Gosp. ministrovo pismo pravi, da gosp. škofje bojo imeli sami razsoditi: kateri naj bojo predlogi tega zbora; vendar si tudi cesar sami prideržijo nektore zadeve, ki jih bojo v prevdank priporočili škofom po svojem pooblastencu, dunajskem nadškofu in kardinalu. Ker pa je treba, da bi po vsem cesarstvu veljale edine postave, pričakujejo cesar, da se gosp. škofje v posamnih škofijah ne bojo prehiteli s razglasom postav, dokler ne bojo sklenjene v tem zboru. — Dosihmal je 50 stolov v tej zbornici pripravljenih, pa pravijo, da jih bo več potreba, ker se blizo 80 zbornikov pričakuje. — C. k. ministerstvo dnarstva je velelo vsim dotičnim uradnijam odkritoserčno povedati: kaj je dosihmal skušnja učila zastran kolkovnih ali štampeljških mark, ktere so namesto kolkovanega papirja: ali so všeč ljudstvu, ali so kakošne pravične pritežnosti znane zoper nje, kolikšni so dohodki? itd. Sliši se, da na podlagi pozvedenih skušenj se bo po potrebi tu in tam pri rabi štampeljških mark kakošna polajšava vpeljala. — Kadar pozimi zlo sneg gré ali pa debela megla stoji, na železnih čuvavnicah ni mogoče vozovom potrebnih vidljivih znamenj postavljati; namesto teh znamenj se bojo vprihodnje s posebnim strelom znamenja dajale. — Pariški zbor se redoma sniduje trikrat v tednu. To je vse, kar dosedaj gotovega vemo. Čeravno od ene strani vsi časniki terdijo, da se iz zborov ničesa ne zvé, pripovedujejo od druge strani vendar ravno tisti časniki, da je grof Orlov rekel, da Rusi ne bojo več vojnih bark v Nikolajevu izdelovali, — da bojo Kars Turkom nazaj dali, — da bojo s Francozi, Angleži in Avstrijani vred zapustili turško zemljo, — da se ne zoperstavljajo zoper zedinjenje Moldave in Valahije itd. Dnarničarji pa gledajo le na obraze poslancov; ako vidijo tega ali unega veselega, berž poskočijo akcije mirú; ako ga vidijo kislega obraza, berž padejo za 50 centimov. Orlov pa je, kakor se navadno v jeziku salonov pravi, „oroslan dneva“ v Parizu, ali kakor bi po našem rekli: „on nosi zvonec“; to je, vse govori od njega, vse ga hoče viditi; 71 let stari mož meri šest čevljev in je kaj ponosne postave; véde se v vsem ko mladeneč, lepi gosti lasi so mu še komaj sivi. — V Londonu je pogorelo do tál gledišče „Conventgarden“; škoda se ceni na 2 mil. 500.000 fl. — V naši armadi ali na Francozkem itd. zamore vsak mlad vojak kakoršnega koli stanú ali premoženja v oficirja povišan biti, ako se te časti vrednega skaže; na Angležkem se more pa vsaka oficirska služba le kupiti: fenrih plača 4500 fl., lajtnant 7000 fl., stotnik 18.000 fl., major 32.000 fl., oberstlajtnant celó 45.000 fl., pri konjkih so pa take službe še dražje. Zato pa se je v poslednji vojski tudi očitno razodelo, da osnova vse angleške armade na suhem je zlo piškova. — Od 1. dneva t. m. se ne gane cesarica francozka več iz svojega poslopja, ker vsaki dan pričakuje poroda. Papež bojo vendar boter, kakor se zdaj sliši; če bo dete cesarjevič, se bo nek imenoval „kralj algierski“; cesar Napoleon se bo presrečnega čislal, ako mu pride naslednik na svet.

Zastavica.

Zadnji dan preteklega mesca, to je, v petek 29. februarja, je povabila neka gospá svoje prijatle in prijateljice k praznovanju petnajstega svojega godú (rojstnega dneva). Prav židane volje so bili vsi. Pri tem gostovanju je bila pa tudi šestnajst let stara hči — prava unukinja gori imenovane gospé, koja je obhajala danes svoj petnajsti god. — Kako to? „Neven“.